

KESKKONNAMINISTEERIUM

HELCOMi Läänemere tegevuskava uuendamine 2021

Liis Kikas
Merekeskkonna osakond

9 aprill 2021

HELCOMi tegevus Läänemere piirkonnas

Sissejuhatuseks

- HELCOM on Läänemere riikide valitsuste vaheline organisatsioon Läänemere merekeskkonna kaitse kokkuleppe rakendamiseks
- Alates 1974. aastast on kokkuleppe peamiseks eesmärgiks parandada Läänemere seisundit
- HELCOM kohustab täitma riikidevahelist kokkulepet, kokkuleppe alusel vastuvõetavaid soovitusi, tegevuskavu, juhiseid, jms

HELCOMi tegevus Läänemere piirkonnas

HELCOMi olulisemad saavutused

- Ühtlustatud nõuded reoveepuhastusest tekkivate toitainete vähendamiseks
- Ühtlustatud nõuded põllumajandusest tekkivate toitainete vähendamiseks
- Toitainete reostuskoormuse vähendamine poole võrra aastatel 1988-2000
- Läänemere kuulutamine tundlikuks merealaks laevaliikluse jaoks
- Laevaliikluse koordineeritud juhtimise käivitamine
- Peamiste ja eriti ohtlike ainete kasutamise keelustamine

Toitained ja eutrofeerumine

Ohtlikud ained ja mereprügi

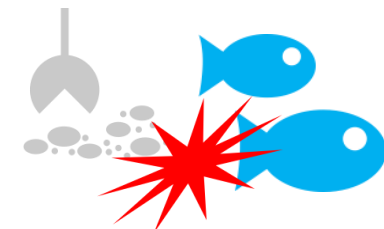
Võõrliigid

Kalapüük

Veealune müra

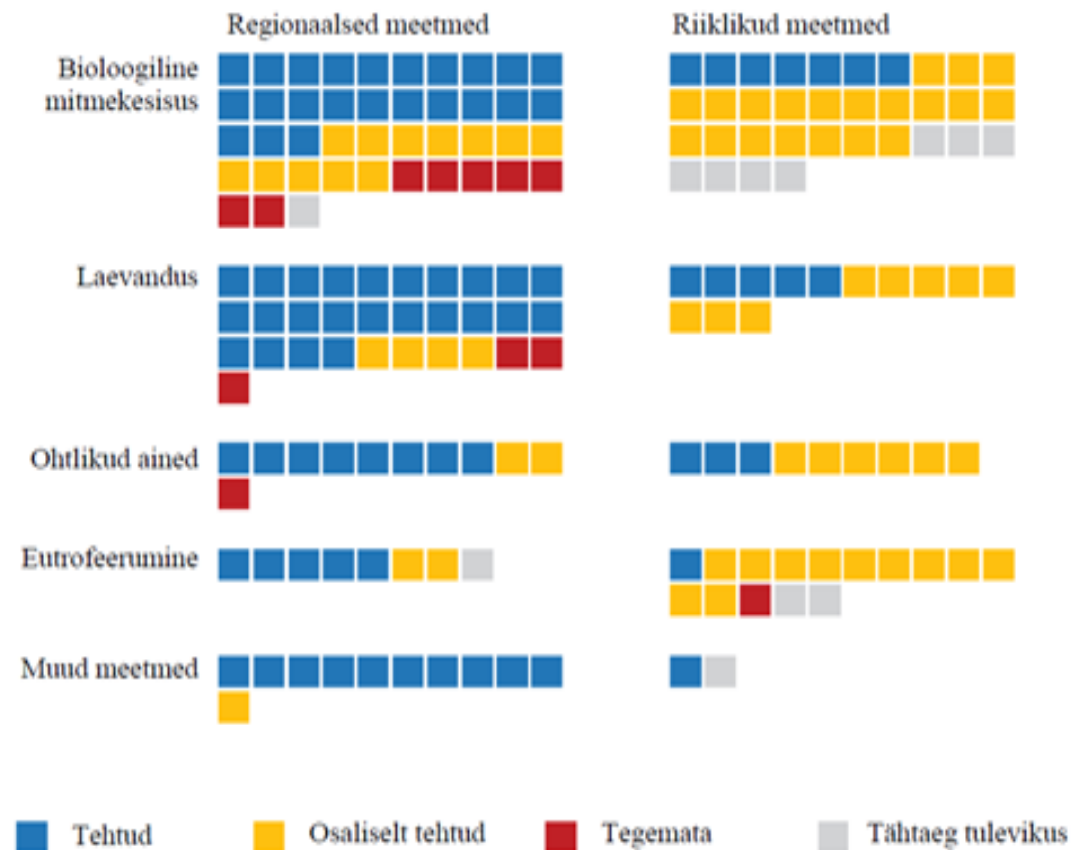

Liikide ja elupaikade häirimine vees

Läänemere tegevuskava

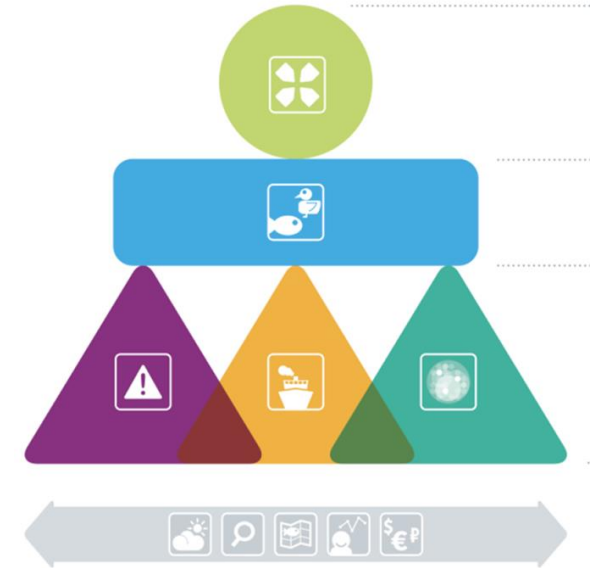
Esimene Läänemere tegevuskava aastast 2007

- Eelmine Läänemere tegevuskava võeti vastu aastal 2007 eesmärgiga, et kokkulepitud tegevused on rakendatud aastaks 2021
- Kokku 177 meetet ja tegevust
- Mõningad näited:
 - Vähendada toitaineid, Eestist 220 t fosforit ja 900 t lämmastikku
 - Piirata ja keelata teatud ohtlike ainete kasutamist, sh vähendada kaadmiumi sisaldust väetistes
 - Tõhustada merekaitsealade mõjusust ja kaitsta ohusolevaid liike
 - Suurendada reostustõrje võimekust
- Tänapäevaks, regionaalsetest meetmetest 68% ja riiklikest meetmetest 23% tehtud
- Aastaks 2021 ei ole veel saavutatud Läänemere head keskkonnaseisundit

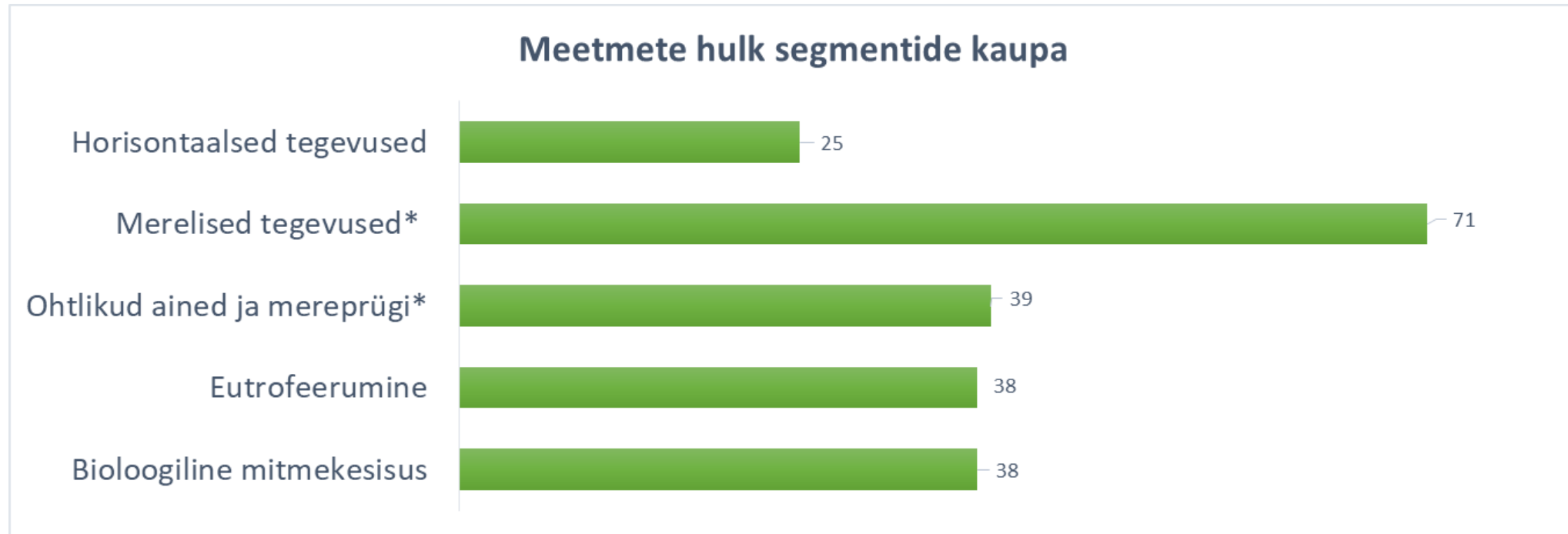

Uus Läänemere tegevuskava 2021

- Läänemere tegevuskava on jaotatud osadeks:
 - Preambula, kus deklareeritakse tegevuskava olulisus ning kinnitatakse pühendumust tegevuskavas toodud eesmärkideni jõuda;
 - üldine sissejuhatav osa;
 - ning eraldi viis valdkondlikku jaotust:
 - ✓ Bioloogilise mitmekesisuse segment,
 - ✓ Eutrofeerumise segment,
 - ✓ Ohtlikud ained ja mereprügi segment,
 - ✓ Mereliste tegevuste segment,
 - ✓ Horisontaalne valdkondade üleste tegevuste segment (nt kliimamuutus, sotsiaal-majanduslik mõju, mereala planeerimine jms)
- Iga valdkonna segment toob välja konkreetsema põhiprobleemi kirjelduse, valdkonna eesmärgi ning selle valdkonna mitmekülgsed meetmed või tegevused, mis tuleks rakendada, et saavutada seatud eesmärk
- Meetmeid ja tegevusi kõigi valdkondade peale on ligikaudu 210
- Tegevuskava tegevuste hulgas on nii eelmised seni mitte rakendunud meetmed kui ka täiesti uued meetmed

Meetmeta jaotuvus segmentide vahel

*Juurde tuleb piirkondlik valdkonna tegevusplan, milles täiendavad meetmed

Segment: Bioloogiline mitmekesisus

Eesmärk *“Läänemere ökosüsteem on elujõuline ja vastupidav”*

- Ruumilised keskkonnakaitse meetmed (8 tk)
 - Keskkonnakaitseliste meetmete pindalaline ulatus (2)
 - Muud pindalaga seotud efektiivsed meetmed (1)
 - Ruumilise kaitse korraldamine (3)
 - Merekaitsealade võrgustiku ühtsus (2)
- Liikide kaitsemeetmed (14 tk)
 - Merelindude kaitse (4)
 - Pringlite kaitse (1)
 - Kalade kaitse (4)
 - Hüljeste kaitse (3)
 - Merepõhja elustiku kaitse (1)
 - Andmete ja info kogumine liikide kaitseks (1)
- Elupaikade kaitsemeetmed (3 tk)
- Punase nimekirja liikide ja elupaikade kaitsemeetmed (3 tk)
- Elupaikade säilitamise meetmed (2 tk)
- Ökosüsteemipõhise majandamise edendamine (8 tk)
 - Indikaatorid (2)
 - Ruumilise surve ja mõju hindamine (1)
 - Elupaikade kaartide väljatöötamine (2)
 - Ökosüsteemipõhine keskkonna juhtimine ja haldamine (2)
 - Kalapopulatsioonide seisundi hindamine (1)

Segment: Eutrofeerumine

Eesmärk “*Eutrofeerumine ei mõjuta Läänemerd*”

- Põllumajandusest pärinevate toitainete vähendamine (15 tk)
 - *Täppisväetamine ja kohandatud väetamine lämmastiku kasutamise tõhususe tõstmiseks*
 - *Mahepõllumajanduse osakaalu suurendamine*
 - *Väetise ja sõnniku kasutamise piiramine sügisel pärast saagikoristust*
- Toitainete taaskasutamine (7 tk)
 - *Toitainete kasutamise üle arvepidamise täpsustamine*
 - *Põllu- ja farmipõhine toitainete arvestus ja toitainete tasakaalu/bilansi arvestamine*
 - *Toitainete tasakaalu arvestav väetamine liigse väetiste kasutamise vältimiseks*
- Õhu kaudu levivate toitainete vähendamine (3 tk)
- Toitained reoveepuhastusest (7 tk)
 - *Asulareovee puhastite töö tõhustamine*
 - *Uute reoveepuhastuse tehnoloogiate kasutuselevõtt regioonis*
 - *Pesuvahendite fosforisisalduse vähendamine jt*
- Toitainete vähendamise skeemi tõhus rakendamine (6 tk)
 - *Rahvusvaheline koostöö piiriüleste veekogude toitainete vähendamiseks*
 - *Toitainete vähendamise skeemi meetodika ajakohastamine*
 - *Toitainete vähendamiseks vajalike meetmete tõhususe hindamine*

Hetkel arutlusel segmendis 38 erinevat tegevust

Segment: Ohtlikud ained ja mereprügi

Eesmärk “Läänemerd ei mõjuta ohtlikud ained ega mereprügi”

- Meetmed ohtlike ainete vähendamiseks (15 tk)
 - Piirkondliku strateegilise plaani väljatöötamine ohtlike ainete vähendamiseks
 - Tööstuslike ohtlike ainete heitmetega seotud soovitude ajakohastamine ja tugevdamine
 - Teavituskampaania ohtlike ainete reovette laskmise negatiivse mõju osas (sh ravimite)
- Ohtlike materjalide kasutamise vähendamise meetmed (10 tk)
 - Kalastusvahendites tina kasutamise vähendamise propageerimine
 - Väikelaevade puhul propageerida keskkonnohtlike pinnatöötlusvärvide kasutamise vähendamist
- Esilekerkivate uute saasteainete vähendamise meetmed (9 tk)
 - Ravimite Läänemerre sattumise riski vähendamine
 - Keskkonnaseire ja keskkonnoanalüüsi juhiste väljatöötamine ravimite käitlemise osas
 - Keskkonnohtlike värvide kasutamise lõpetamine väikelaevadel aastaks 2030
 - Laevadel ohtlike keemiliste tuletõrje kustutite kasutamise vähendamine ja nende asendamine keskkonnasäätlikumate alternatiividega
- Mereprügi vähendamine (5 tk)
 - Ühe meetmena võetakse vastu *mereprügi piirkondlik tegevuskava*, mis omakorda sisaldab paarkümmend eraldiseisvat meetet

Hetkel arutlusel segmendis 39 erinevat tegevust, millest üks eraldiseisev meetmete kogumik

Segment: Merelised tegevused

Eesmärk: *“Merel toimuvad tegevused on merele ohutud”*

- Koostöö jätkamine teiste merendusorganisatsioonidega (nt IMO, EMSA, OSPAR) (4 tk)
- Merelised tegevused (24 tk)
 - Avamere platvormidelt heitmete reguleerimine (1)
 - Meresõidu ohutus (3)
 - Võõrliigid (4)
 - Väikelaevadega seonduv (1)
 - Reostus suurematelt alustelt (15)
- Merel õnnetuste riskiga seonduvad meetmed (10 tk)
- Meremüra vähendamise meetmed (7 tk)
 - *Meremüra meetmete osas on koostatud eraldi piirkondlik meremüra detailsem plaan ning see on lisadokument tegevuskavale*
- Kalakasvatuste majandamine (17tk)
 - Üldised valdkonna meetmed (4)
 - Kalavarude majandamine (6)
 - Kaaspüük (7)
- Merepõhja füüsilised muutused (9 tk)

Hetkel arutlusel segmendis 71 erinevat tegevust, millest üks eraldiseisev meetmete kogumik

Segment: Horisontaalsed tegevused

Kõigi valdkondade ülesed tegevused tervema ja jätkusuutlikuma merekeskkonna nimel

Valdkondade üleste tegevuste alla käivad järgmiste teemade käsitletud:

- Kliimamuutuse vähendamise seotud meetmed (4 tk)
- Seiretegevused (6 tk)
 - Üldised seiretegevused (3)
 - Elupaigatüüpide ja biotoopide seire (3)
- Mereala ruumiline planeerimine (3 tk)
- Sotsiaalsed ja majanduslikud analüüsid (8 tk)
- Tulipunktide „Hot spots“ määramine ehk peamiste toitainete ohjamine (4 tk)
- Rahastamine

Hetkel arutlusel segmendis 25 erinevat tegevust

Läänemere tegevuskava lisadokumendid ja vastuvõtmine

- Lisadokumendid, mis võetakse vastu koos Läänemere tegevuskavaga ning seega kavandatakse rakendada samaaegselt
 - Mereprügi regionaalne tegevusplaan
 - Meremüra regionaalne tegevusplaan
 - Mereala ruumilise planeerimise regionaalne tegevusplaan
 - Läänemere toitainete taaskasutamise strateegia
 - Kliimamuutuste faktileht
 - HELCOMi teadus- ja arendustegevuse plaan
 - Mõned asjasse puutuvad HELCOMi soovitusel
- Taustinfo
 - Vana Läänemere tegevuskava rakendamise ülevaade
 - Läänemere tegevuskava uuendamise meetodika ja protsess
- Uus tegevuskava võetakse vastu HELCOMi Ministrite konverentsil oktoobris aastal 2021
- Läänemere tegevuskava rakendamise tagamiseks võetakse vastu ka poliitiline deklaratsioon

Kokkuvõte

Uue Läänemere tegevuskavaga seotud edasised tegevused ja rakendamine

- Edasised tegevused:
 - Aprill-juuni 2021 jätkub HELCOMis aktiivne töö Läänemere tegevuskava täiendamise osas erinevates valdkondade töögruppides (teksti ja meetmete sõnastuse kokkulepete tegemine ja taustadokumentidega töö jätkumine)
 - Augustis 2021 ametlik kooskõlastamine ja esitamine ametiasutustele, huvigruppidele kooskõlastamiseks ja ettepanekute esitamiseks
 - Septembris 2021 Vabariigi Valitsuse seisukohad uue Läänemere tegevuskava kinnitamiseks
 - Oktoobris 2021 Läänemere riikide ministrite kohtumine
- Rakendamine:
 - Rakendamise aeg– rakendamise aeg on meetmeti erinev, varieerub alates 2024 kuni 2030 aastani
 - Konventsioonis ja riikide vahel kokkulepitu on kohustuslik
 - Vastuvõetud tegevuskava on riigile täitmiseks
 - Kõik HELCOMi riigid peavad panustama meetmete rakendamisse nii riigi tasandil kui ka koostöös teiste riikidega

KESKKONNAMINISTEERIUM

Lisainfo Läänemere tegevuskava uuendamise kohta

<https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/bsap-update-2021/>

Läänemere tegevuskava väljatöötamise järgus dokumendid huvilistele leitavad

<https://helcom.fi/the-bsap-update-is-well-on-track-at-helcom-42-2021-the-annual-meeting-of-the-helsinki-commission/>

Kommentaari ja ettepanekud Läänemere tegevuskava osas esitada järgnevatel aadressidel

keskkonnaministeerium@envir.ee

Rene.Reisner@envir.ee

Liis.Kikas@envir.ee

TÄNAN

TÄHELEPANU EEST!

